

BÚSKAPUR

LANDIÐ OG KOMMUNUR SKULU SAMSTARVA

Bæði Búskaparráðið og Tjóðbankin vilja hava kommunur og land at samstarva um almennu íløgurnar, tí búskapurin er í ferð við at gerast ov heitur og onkrar íløgur burdu av røttum verði útsettar. Nevnt verður tó ikki hvørjar tær skulu verða

Sólvit E. Nolsø

solvit@sosialurin.fo

"Vit síggja ein týðiligan vøkstur í samlaðu almennu íløgnum frá 2015 til 2018. Hesin stavar bæði frá landi, kommununum og kommunalum stovnum. Íløguvirksemi landsins er nógv ávirkað av bygging av Marknagilsdeplinum og Eysturoyartunnlinum, har íløgan byrjaði í februar 2017. Íløgur kommunanna vuku nógv fram til 2008. Talan var í ávísan mun um íløgur, sum høvdu ligið á láni frá nitiárunum. Betringar í figgjurstøðu komunanna ávirkaðu eisini íløguhugin. Íløgur kommunanna fullu tó nógv fram til 2010, men eru síðan vaksnar aftur (...) sum nevnt er umráðandi hjá tí almenna ikki at endurtaka gongdina við almennum íløgum frá 1999-2002 og 2007-2008, nú búskaparliga virksemd aftur er í vøkstri" (Búskaparfrágreiðing, heystið 2017)

"Landsstýrið og kommunurnar eiga at hugsa um at útseta nakrar av teim almennu íløgnum. Tað liggur væl fyri at loysa langtíðar avbjóðingarnar í búskapinum, tá tað er viðgongd í konjunkturinum" (Umsett frá Nationalbankens analyse af Færøsk økonomi 2017)



at útseta nakrar av teim almennu íløgnum. Tað liggur væl fyri at loysa langtíðar avbjóðingarnar í búskapinum, tá tað er viðgongd í konjunkturinum"

(Umsett frá Nationalbankens analyse af Færøsk økonomi 2017)

Tað er nógv ferð á í føroyska búskapinum. Tað er hoyrt fleiri ferðir og tað sæst aftur nógvastaðni. Arbeidsloysið er lágt, inn- og útflutningur veksur skjótt og nógv

ar íløgur verða gjørdar, bæði almennar og privatar.

Bæði búskaparráðið og tjóðbankin hava nú mett um búskaparstøðuna í Føroyum. Bæði siga nógv frá tí nógvu ferðini, ið er á búskapinum. Búskaparráðið er varnari enn Tjóðbankin at úttala seg, men tá búskaparráðið mælir til, at myndugleikarnir vísa varsemi í sínum íløgupolitikki, so sigur tjóðbankin beinleiðis, at landsstýrið og kommunurnar eiga at hugsa

um at útseta onkra íløgu, fyri at sleppa undan tí konjunkturviðgangandi búskaparpolitikki, ið ein ov ofta sær í føroyskum politikki.

Tá tosað verður um, at tað almenna skal halda aftur í íløgum fyri at tálma trýstinum á búskapinum og fyri at taka ferðina eitt sindur av, verður vanligi tosa um landsmyndugleikar. Tað er tó ikki tann fulla myndin, tí kommunurnar eru í veruleikanum tær, ið

fremja tær størstu íløgurnar. Sambært búskaparfrágreiðingini, so liggja íløgurnar hjá kommununum á 887 og 881 milliónum krónum í 2017 og 2018, meðan tær hjá landinum liggja á 544 og 642 milliónum krónum somu ár.

Mæla til samstarv

Búskaparráðið mælir í frágreiðing síni til, at íløgur hjá landi og kommunum verður samskipað betur, so at vit ikki enda í tí somu myllu hvørja ferð. Tað er, at tá peningur er tøkur, tá verður hann brúktur og tá peningur manglar í, tá verður spart. Tey mæla frá tí figgjarpolitiska amboðnum, ið landið hevur til taks í lötuni, har kommunur ikki sleppa at læna meir enn eina álíknung. Tey meta ikki at tað riggar nóg væl sum figgjarpolitiskt amboð, men heldur skal ein miðvís figgjarpolitisk planlegging til, ið fevnir um allar almennar íløgur.

Tað verður ikki lætt, so mikið vita vit. Kristina Háfoss hevur sagt, at í ringasta

føri, so kann landið taka stig til at fáa avmarking á íløgumøguleikarnar hjá kommununum. Ikki óvæntað, so fóru fleiri borgarstjórar uppá bakbeinini og vildu ikki finna seg í, at teirra frælsi sum kommunur skuldi skerjast. Bæði Tórbjørn Jacobsen og Heðin Zachariassen hava úttalað seg alment um málið og Kristin Michelsen, tingmaður og borgarstjóri, var klárur við eini beinleiðis hóttnan móti politiska lívinum hjá Kristinu Háfoss.

Dømi uppá íløgur hjá landinum:

Glasiir
Eysturoyartunnlinin
Havrannsóknarskipið

Dømi uppá íløgur hjá kommununum:

Skúlin á Fløtum
Skúlin á Skúlatrøð
Felagsskúlin á Oyrbakka

Torført at gera grundleggjandi broytingar

Landið skal halda aftur í íløgnum siga Búskaparráðið og Tjóðbankin. Búskapar- og figgjarpolitikkurin í Føroyum er ov konjunkturviðgangandi og tørvur er á at broyta tað siðvenjuna. Vit hava hoyrt tað fleiri ferðir og hava fleiri hoyrt leik og lærd siga, at tað má broytast. Ongantið ov skjótt. Hóast tað, so kann tað til tíðir kennast sum ein upplivir sama dag enn einaferð, tá Búskaparráðið kemur við somu ávaring sum fyrr, men einki ítøkiligt verður gjørt við tað

Sólvit E. Nolsø

solvit@sosialurin.fo

Búskaparráðið sigur í seinastu frágreiðing síni, at tað er tørvur á eini samskipaðari stýring av øllum tí almenna búskapinum, har undir serliga at fáa kommunubúskapin undir samskipaða stýring við eini víðkan av játtanakørnum landsins til at fevna um allan almenna geiran. Sum vísti í fyrru greini, so verður tað torført at gjøgnumføra hetta. Kanska óvanliga torført.

Ruth Vang, forkvinna í figgjarnevndini, sigur hóast tað til tíðir kann síggja út

sum einki verður gjørt við trupulleikan, so er tað nakað, ið samgongan arbeiðir við, men tað er torført at koma á mál við slikum samráðingum.

– Teoretiskt eru vit øll púra samd. Eingin ivi um tað. Tað er tó eisini ein politiskur veruleiki, ið vit mugu fyrihalda okkum til. Tað hevur ofta við sær, at tað er torført at gera grundleggjandi broytingar, sigur Ruth Vang.

Ruth Vang vísir eisini á, at tað krevst eitt skynsemi, um ein fer undir at útseta ella leingja íløgur, tí tað er



ikkí altíð, at tað loysir seg betur til seinast. Hon nevnr útbyggingina av landssjúkrahúsinum sum eitt dømi.

– Vit valdu at leingja

byggingina við einum longri áramáli. Tað kostaði okkum eini 23 milliónir, tí vit skuldu hava fólk í longri tíð eins og vit skuldu rinda longri fyri tryggingar, leigu og so framvegis, sigur Ruth Vang.

Kommunur eiga eisini at taka ábyrgd

Ruth Vang ásannar, at tað er ein trupulleiki í føroyskum politikki, at vit hava ein konjunkturviðgangandi figgjarpolitikk. Hon sigur, at tað verður torført at broyta nakað, ið hevur verið praktisera í fleiri ár, men um politiska skipanin fann eina breiða

semju, so hevði mann kanska komið á mál.

– Vit hava ofta verið samd um at gera íløgur, men um politisku flokkarnir eisini funnu útav at skipa íløgurnar betur, so hevði kanska rigga betur. Tað er tó ein avbjóðing, at ein samgonga hevur ikki eitt longri lív enn fyra ár og at tey flestu vilja fegin fáa okkurt til sitt valdømi, sigur Ruth Vang.

Í kjakinum um samstarvið millum land og kommunur sigur forkvinnan í figgjarnevndini, at hóast Búskaparráðið mælir til, at taka onnur stig, enn bert at

loyva kommunum at skylda eina álíknung, so ivast hon í, um tað er skyldan hjá landinum at blanda seg upp í kommunala frælsi. Landið og kommunurnar sita við somu avbjóðing, sum er, at stýrini brúka pening tá hann er til staðar og halda aftur tá peningur manglar.

– Vit í landspolitikki hava ikki duga nógv at stýrt búskapinum í fleiri ár eftirhondini, men kanska áttu kommunurnar eisini at tikið í egnan barm og skipa íløgurnar betur. So slapst undan, at landið yvirhøvur blandaði seg uppí, sigur Ruth Vang.